

Vilka faktorer är avgörande för lantbrukares vilja att bygga nytt dikostall för att öka köttproduktionen i Sverige?

Alexandra Paus & Amelie Kinch

Examensarbete/Självständigt arbete • 15 hp

Sveriges lantbruksuniversitet, SLU

Fakulteten för naturresurser och jordbruksvetenskap /Institution för ekonomi

Agronomprogrammet ekonomi

Examensarbete/SLU, Institutionen för Ekonomi, 1716 • ISSN 1401-4084

Uppsala 2026

Vilka faktorer är avgörande för lantbrukares vilja att bygga nytt dikostall för att öka köttproduktionen i Sverige?

Alexandra Paus & Amelie Kinch

Handledare:	Karin Hakelius, Sveriges lantbruksuniversitet, institutionen för ekonomi
Examinator:	Per-Anders Langendahl, Sveriges lantbruksuniversitet, institutionen för ekonomi
Omfattning:	15 hp
Nivå och fördjupning:	Grundnivå, G2E
Kurstitel:	Självständigt arbete i Företagsekonomi
Kurskod:	EX0902
Program/utbildning:	Agronomprogrammet ekonomi
Kursansvarig inst.:	Institutionen för ekonomi
Utgivningsort:	Uppsala
Utgivningsår:	2026
Upphovsrätt:	Exempeltext: Alla bilder används med upphovspersonens tillstånd.
Serietitel:	Examensarbete/SLU, Institutionen för Ekonomi
Delnummer i serien:	1716
ISSN:	1401-4084
Nyckelord:	Dikor, inhysningssystem, investeringar, beslutsfaktorer, nybyggnation.

Sveriges lantbruksuniversitet

Fakulteten för naturresurser och jordbruksvetenskap
Institutionen för ekonomi

Förord

Författarna vill rikta ett stort tack till samtliga respondenter som deltagit i studien. Tiden ni lagt ner och vilja att dela med er av erfarenheter och kunskap har möjliggjort denna studie. Författarna är även mycket tacksamma för den generositet lantbrukarna visat genom att få besöka gårdarna. Författarna tackar även Karin Hakelius som handlett och guidat genom hela arbetsprocessen.

Sammanfattning

Svensk nötköttsproduktion har under de senaste åren minskat, vilket främst beror på att de föds färre kalvar till följd av att antalet producenter och kor har blivit färre. Denna utveckling drivs av långsiktiga strukturella förändringar där branschen rör sig mot färre men allt större företag. För att vända trenden och nyttja potentialen i bland annat nationella mål om restaurerade betesmarker krävs betydande investeringar i nya stallbyggnader. Denna uppsats har undersökt vilka faktorer som är avgörande för nybyggnation av dikostall och hur lantbrukare ställer sig till investeringar som syftar till långsiktig lönsamhet. Bakgrunden till studien är den pågående strukturomvandlingen inom svensk nötköttsproduktion, där pressad lönsamhet möter ett behov av effektivisering och storskalighet. Syftet har varit att genom en kvalitativ fallstudie identifiera drivkrafter och hinder för investeringsviljan hos både lantbrukare och rådgivare.

Studien utgörs av tre teoretiska ramverk där den första är Theory of Planned Behavior, som belyser individens attityder och sociala normer. Vidare användes även Resource Based View, som fokuserar på gårdens interna materiella och immateriella resurser. Slutligen används även investeringskalkyler för att förstå de ekonomiska aspekterna. Genom semistrukturerade intervjuer och studiebesök har empiriska data samlats in från verksamma lantbrukare och rådgivare. Resultaten visar att de främsta drivkrafterna för nybyggnation är ett starkt personligt intresse, behovet att ersätta gamla, svårarbetade system och tillgången till investeringsstöd. De största hindren utgörs av osäkerheter kring den ekonomiska kalkylen och bankens villighet att bevilja lån.

Studiens slutsats kommer fram till att lantbrukares vilja att investera i nytt stall påverkas främst av det personliga intresset för nötkreatur, gårdens förutsättningar och behovet av nytt stall. Byggnadsrådgivare anser också att en av de avgörande faktorerna är det personliga intresset men även att ekonomiska faktorer har stort inflytande som banklån och stöd. Slutsatserna pekar även på en hög framtidstro på investeringar för dikostall från både lantbrukare och byggnadsrådgivare trots osäkerheter kring kött och byggpriser.

Nyckelord: Dikor, inhysningssystem, investeringar, beslutsfaktorer, nybyggnation.

Abstract

Swedish beef production has declined in recent years, mainly due to fewer calves being born as a result of fewer producers and fewer cows. This development is driven by long-term structural changes where the industry is moving towards fewer but increasingly larger companies. To reverse the trend and utilize the potential of, among other things, national goals for restored pastures, significant investments in new stable buildings are required. This paper has examined which factors are decisive for new construction of dairy barns and how farmers approach investments aimed at long-term profitability. The background to the study is the ongoing structural transformation in Swedish beef production, where pressured profitability meets a need for efficiency and large-scale operation. The purpose has been to identify driving forces and obstacles to the willingness to invest among both farmers and advisors through a qualitative case study.

The theoretical framework of the study consists of the Theory of Planned Behavior, which highlights the individual's attitudes and social norms, the Resource Based View, which focuses on the farm's internal material and immaterial resources and lastly also investment calculation. Empirical data has been collected from active farmers and advisors through semi-structured interviews and study visits. The results show that the main driving forces for new construction are strong personal interest, the need to replace old, difficult-to-work systems and the availability of investment support. The biggest obstacles are uncertainties around the economic calculation and the willingness of the bank to grant loans.

The study concludes that farmer's willingness to invest in a new cattle barn is mainly influenced by their personal interest in cattle farming, the farm's resources and how old the previous barns are. Building advisors also believe that personal interest is one of the most important factors together with financial aspects such as bank loans and financial support. The study's conclusions also point to a high level of confidence in the future for investments in suckler cows barns despite risks related to market fluctuations and increased construction costs.

Keywords: suckler cows, housing systems, investments, decision factors, new construction.

Innehållsförteckning

1. Introduktion	10
1.1 Bakgrund.....	10
1.2 Empiriskt problem	12
1.3 Teoretiskt problem	12
1.4 Syfte	13
1.5 Avgränsningar	13
1.6 Disposition.....	14
2. Metod.....	15
2.1 Forskningsstrategi.....	15
2.2 Forskningsmetod.....	15
2.3 Litteraturgenomgång	16
2.4 Empiriinsamling.....	16
2.4.1 Urval.....	17
2.4.2 Intervjuer	17
2.4.3 Analys av empiri	18
2.5 Metodkritik.....	18
2.5.1 Trovärdighet.....	18
2.5.2 Äkthet.....	19
2.5.3 Äkthet.....	20
3. Teoretiskt ramverk.....	21
3.1 Våra teorier	21
3.1.1 Theory of Planned Behavior (TPB).....	21
3.1.2 Resource Based View (RBV).....	22
3.1.3 Investeringskalkyl	23
3.2 Teoretisk syntes	23
4. Empirisk data.....	25
4.1 Gårdens förutsättningar och bakgrund lantbrukare	25
4.1.1 Wiggeby lantbruk	25
4.1.2 Husby-Åby gård	26
4.1.3 Empiriinsamling lantbrukare	26
4.2 Expertis och bakgrund rådgivare	29
4.2.1 Sofia Hedlund	29
4.2.2 Erik Fagerberg	30
4.2.3 Empiriinsamling rådgivare	30
5. Analys, resultat och diskussion	34
5.1 Analys	34
5.1.1 TPB.....	34

5.1.2 RBV.....	36
5.1.3 Investeringskalkyler	37
5.2 Diskussion.....	38
6. Slutsats och förslag på framtida forskning.....	40
6.1 Slutsats	40
6.2 Förslag på framtida forskning	41
Referenser.....	42
Populärvetenskaplig sammanfattning	45
Bilaga 1.....	46
Bilaga 2.....	47

Introduktion

Denna uppsats undersöker vilka faktorer som är avgörande för nybyggnation av dikostall och hur lantbrukare förhåller sig till nya investeringar som syftar till att vara lönsamma på lång sikt. Fokus ligger på att förstå beslutsfattandet i en bransch som kräver betydande kapital och långsiktig stabilitet. I det inledande kapitlet presenteras studiens bakgrund, studiens empiriska och teoretiska problem som leder fram till studiens syfte och frågeställningar. Kapitlet avslutas med att presentera studiens avgränsningar samt disposition.

1.1 Bakgrund

Svensk nötköttsproduktion omfattar idag cirka 190 000 kor, varav en betydande andel utgörs av dikor. En diko är en ko vars kalv diar direkt från kon, vilket skiljer produktionsformen från mjölkproduktion (Bondeniskolan, u.å.). Dikorna har ofta en lång produktiv livslängd om cirka tio år och får en kalv per år, vilket innebär att produktionen är beroende av långsiktiga investeringar och stabila produktionsförutsättningar (Bondeniskolan, u.å.).

Svensk nötköttsproduktion har under de senaste åren minskat och trenden går tydligt mot färre men allt större företag med besättningar större än 200 nötkreatur (Jordbruksverket, 2025). Vikten av strukturell effektivisering och storskalighet har blivit allt större samt betydelsen av långsiktig stabilitet och dikornas roll, eftersom nötköttsproduktionen bygger på moderdjur med lång produktiv livslängd som kräver stabila förutsättningar för att generera långsiktig lönsamhet.

Vid nybyggnation av dikostall krävs det höga investeringskostnader och att regelverk följs (Gård och djurhälsan, 2017). Regelverket djurskyddsförordningen reglerar hur nötkreatur ska hållas och skötas. Förordningen innehåller föreskrifter som i detalj beskriver vad som krävs för att få hålla djuren genom bland annat stallklimat, mått, utrymmen, luftkvalitet, dagsljus, buller, brandskydd, utfodringssystem, vattentillgång, och utgödslingssystem. Länsstyrelsen ansvarar för kontroll och uppföljning av regelverket. Vid nybyggnation av stall kontrollerar Länsstyrelsen detta genom en s.k förprovning. En förprovning är ett bygglov som är ett krav för alla nybyggnationer av stall med mer än 20 nötkreatur. Vid förprovningen krävs det att nybyggnationen uppfyller alla kraven i djurskyddsförordningen (Hessle & Jamieson, 2020). Förprovningen är ett lagstadgat krav som lantbrukaren måste få godkänt av Länsstyrelsen för att få påbörja byggnationen av stallet, byggnationen ska även vara klar senast tre år efter godkännandet. När stallet är färdigställt görs en slutbesiktning för att kontrollera att ovanstående föreskrifter i förordningen följs. Efter det kan byggnaden tas i bruk, om godkännande ges. Att bygga utan godkänd förprovning

leder till förbud att ha djur i utrymmet och det tillkommer sanktionsavgifter för lantbrukaren. I vissa fall av mindre tillbyggnader i redan förprövade stall kan det räcka med en förhandsanmälan i stället för en fullständig förprovning (Länsstyrelsen, 2026).

Utöver att uppfylla regelverket ska stallet utformas rationellt, effektivt och lättskött samt vara hållbart i längden. Utformningen av stallet utvändigt och invändigt benämns även för inhysningssystem. Det finns flera olika typer av inhysningssystem och vilket som används beror på vilket som passar djuren, gården och personerna som driver gården (Gård och djurhälsan, 2017).

Inhysningssystemen för dikor delas in i tre grupper enligt Hessle & Jamieson (2020). Första inhysningssystemen som Hessle & Jamieson (2020) nämner är stall med djupströbädd vilket definieras som en ströad liggyta. Denna yta gödslas ut med långa intervall mellan. Djupströbäddar kan antingen gå hela vägen fram till foderbordet, eller ha en skrapgång mellan djupströbädden och foderbordet. Andra inhysningssystem som nämns är stall med liggbås där varje djur får en enskild liggyta. Mellan liggbåsytorna och längs med foderbordet finns det gödselgångar som skrapas ut med hjälp av maskin. Sista inhysningssystemet är ligghall med utfodring utomhus. Stallet har en öppen långsida där foderbordet ligger. Över foderbordet kan det finnas tak. Ligghallen är ströad som i det första inhysningssystemet och kan både vara fram till den öppna långsidan eller ha en skrapgång mellan liggyta och foderbord (Hessle & Jamieson, 2020).

Vilket inhysningssystem som används varierar mellan olika gårdar och deras geografiska läge. Vissa besättningar har möjlighet att hålla djuren utomhus året runt (Bondeniskolan, u.å). Besättningar som har utedrift året runt har inget stall till djuren. I de flesta fall kräver det då att djuren har tillgång till någon form av ligghall med vindskydd. Exempel på detta är en båghall som är ett flyttbart vindskydd (Hessle & Jamieson, 2020).

Att följa regelverket, bygga rationellt och välja inhysningssystem vid en investering av nytt stall är en komplex och tidskrävande process. Därmed tar en del lantbrukare hjälp av byggnadsrådgivare. En rådgivare är enligt Sparbanken i Enköping (u.å) en person som bemöter lantbrukares behov och hittar en lösning som passar lantbrukaren (Sparbanken i Enköping, u.å). Enligt rådgivare finns det olika typer av rådgivare där en sort är byggnadsrådgivare. Dessa hjälper lantbrukare i byggfrågor exempelvis nybyggnation av dikostall. Rådgivarna är bollplank med lantbrukare och hittar en lösning som passar gården och följer regelverket.

Mot denna bakgrund kommer denna uppsats att studera vilka faktorer som är avgörande för lantbrukarens vilja att bygga ett nytt dikostall som möter regelverket om hur det måste göras. Detta kommer att studeras med avseende på branschens pågående strukturomvandling och antalet minskade nötköttsproducenter.

1.2 Empiriskt problem

Lantbruket är en praktisk bransch där beslutsfattande och stora investeringar spelar roll. Lönsamheten i svensk nötköttsproduktion är i dagsläget pressad (Holmström, 2024), vilket innebär att lantbrukare står inför stora avvägningar vid beslut om större investeringar. Lantbrukarnas val att investera i nybyggnation av dikostallar påverkas direkt av framtidens osäkerhet kring intäkter, produktionskostnader och marknadsförutsättningar. För att lantbrukaren ska kunna möta dessa utmaningar behöver de kontinuerligt överväga investeringar i nybyggnation i syfte att öka produktionseffektiviteten och därigenom förbättra lönsamheten. Varje investering blir avgörande för lantbrukarens ekonomiska överlevnad och kräver välgrundade beslut om inte bara stallets utformning utan också kapacitet och tekniska lösningar. Beslut som på lång sikt påverkar möjligheten att hantera fler djur, minska arbets- och driftkostnader samt skapa en hållbar produktion på lång sikt (Holmström, 2024). I dagsläget saknas den nödvändiga kunskapen för att avgöra vilka specifika faktorer som bör optimeras för att göra att svensk nötköttsproduktion kan bli vinstdrivande på lång sikt, vilket blir ett empiriskt problem.

1.3 Teoretiskt problem

Det finns flera kunskapsluckor om den ökade moderniteten i svenska lantbruket. Tidigare forskning är främst inriktad mot mjölkproduktion. Det som är studerat om dikor är att bygga om till dikor från befintlig loge skriven av Martin Olsson (2008). Det finns ytterligare en studie om att höja taket från grisstallar för att kunna använda byggnaden till dikor skriven av Linnea Andersson och Jonas Sjunnesson (2020). Det finns alltså lite forskning om hur man kan bygga om befintliga byggnader men inte om hur man kan investera i nybyggnation. Utöver detta finns inga studier om vilka faktorer som påverkar varför lantbrukare vill investera i en ny byggnad. Därmed finns det en stor kunskapslucka i detta fält. Denna studie är därmed viktig för att minska kunskapsluckan.

1.4 Syfte

Syftet med uppsatsen är att studera lantbrukare och byggnadsrådgivare för att förstå vilka ekonomiska, praktiska och personliga faktorer som avgör lantbrukares vilja att investera i nybyggnation av dikostall.

Frågeställningar:

- Vilka faktorer uppfattar lantbrukare som avgörande för att vilja investera i nytt dikostall?
- Vilka faktorer uppfattar byggnadsrådgivare som avgörande vid nybyggnation av dikostall

1.5 Avgränsningar

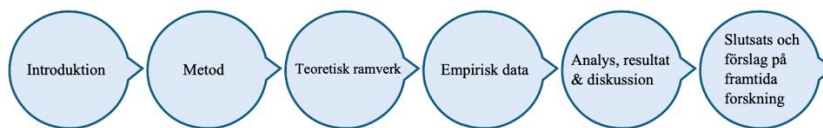
Studien avgränsas till att studera lantbrukare som under de senaste sex åren byggt nytt dikostall. Genom denna avgränsning säkerställs det att viljan lett till genomförd investering. Studien omfattar inte lantbrukare som enbart planerar eller övervägt nybyggnation. Undersökningen tar inte hänsyn till vilken typ av byggnads lösning som valts eller till hur många djur det är byggt för. Fokus ligger i stället på lantbrukarens erfarenheter och upplevelser kring investeringen. De lantbrukare som ingår i studien är geografiskt avgränsade till Svealand. Avgränsningen görs för att möjliggöra gårdsbesöken och fysiska intervjuer. Resultatet kan därför inte generaliseras till hela Sverige då förutsättningarna kan skiljas över landet.

Byggnadsrådgivare kompletterar detta med ett helhetsperspektiv då de inte är geografiskt begränsade. Byggnadsrådgivare som intervjuas är avgränsad till personer med erfarenhet av rådgivning kring dikostallar. Studien tar däremot inte hänsyn till hur länge rådgivarna har arbetat inom området eller vilken organisation rådgivarna jobbar för.

Slutligen avser studien att övergripande lyfta ekonomiska perspektiv kring investering av dikostall. Detta avgränsas till lantbrukarnas och byggnadsrådgivarnas egna ekonomiska uppfattningar kring investeringen och inte djupgående om detaljer hur ekonomiska perspektivet sett ut och utfallet av det.

1.6 Disposition

Uppsatsen är uppdelad i sex kapitel. I det inledande kapitlet presenteras en bakgrund till ämnesområdet för att skapa en förståelse för studiens kontext. Kapitlet behandlar även de teoretiska och empiriska problemen samt redogör studiens syfte och frågeställningar. I det andra kapitlet presenteras den metod som ligger till grund för studien. Här motiveras valet av forskningsmetod och samtidigt förklarar datainsamlingen. Tredje kapitlet innehåller det teoretiska ramverk som studien utgår från. Här redogörs relevanta teorier som används i studien. I kapitel fyra presenteras den insamlade empirin och därefter följer kapitel fem där empirin analyseras och diskuteras i samband med det teoretiska ramverket. I detta kapitel presenteras även resultatet. Detta för att besvara studiens frågeställningar. Uppsatsen avslutas med kapitel 6 där författarna drar slutsatser och ger förslag till framtida forskning.

Figur 1. Uppsatsens uppdelning. (Egen bearbetning)

Metod

I detta kapitel beskrivs de metoder och tekniker som används för att analysera studiens frågeställning. Kapitlet inleds med en beskrivning av studiens forskningsstrategier och metoder samt litteraturgenomgång. Därefter presenteras den empiriinsamling som gjorts för studien, vårt urval och intervjuerna. Studien bygger på en kvalitativ metod där både lantbrukare och rådgivare intervjuats. Kapitlet avslutas med att kritisera den kvalitativa metoden och hur forskningen har gått till väga för att säkerställa dess trovärdighet, äkthet och etik i studiens resultat.

2.1 Forskningsstrategi

Arbetet bygger på en kvalitativ forskningsstrategi. Syftet med den kvalitativa metoden är att genom denna studie få en djupare förståelse för vilka faktorer som långsiktigt påverkar lönsamheten för nybyggnation av dikostall snarare än att mäta hur mycket faktorerna påverkar. Forskningsstrategin för studien bygger därmed på en kvalitativ strategi med en induktiv ansats där undersökningen grundas i empirin för att generera och belysa en teori (Bryman & Bell 2017).

2.2 Forskningsmetod

Forskningen i denna studie bygger på intervjuer med lantbrukare, deras val av investeringar och varför de väljer att investera i nya dikostall. Vidare kommer byggnadsrådgivare att intervjuas samt observationer att göras för att analysera de lönsamma faktorerna för svensk nötköttsproduktion. Intervjuer med lantbrukare och rådgivare samt observationer möjliggör en balans mellan struktur och flexibilitet, vilket är lämpligt för att fånga respondenternas erfarenhet, resonemang och uppfattningar kring investeringsbeslut och lönsamhet vid nybyggnation av dikostallar.

Den epistemologiska ståndpunkten som forskarna använder beskrivs som interpretativ, vilket betyder att tolkningarna görs på den sociala verkligheten av hur respondenterna i en viss miljö tolkar verkligheten (Bryman & Bell 2017). Uppsatsens forskningsfrågor fokuserar på den verkliga miljö som har studeras genom de studiebesök och intervjuer som görs ute hos två lantbrukare med nybyggda dikostall. Detta gör att en interpretativistisk ståndpunkt varit relevant för studien där förståelse för subjektiva betydelser och mänskliga erfarenheter har gjorts. Vidare för den ontologiska ståndpunkten är konstruktivistisk relevant för studiens författare. Detta genom att sociala egenskaper genom institutioner, sociala aktörer och individer har bidragit med ett resultat för studiens frågeställning.

2.3 Litteraturgenomgång

I denna uppsats har en narrativ litteraturgenomgång tillämpats. Enligt Bryman & Bell (2017) innebär en narrativ litteraturgenomgång att relevant information samlas in och analyseras utifrån befintlig litteratur. Metoden används för att identifiera tema och bygga teorier. En narrativ litteraturgenomgång har en friare tolkningsgrad och är därmed lämplig vid induktiv ansats som denna studie (Bryman & Bell, 2017).

Litteratursökningen har främst genomförts via SLU:s databas Primo. Materialet som hämtats från databasen är i huvudsak vetenskapliga artiklar och tidigare studentarbeten som har relevans för studiens forskning. I första hand har peer-review-artiklar valts ut. Peer-review betyder enligt Bryman & Bell (2017) att sakkunniga inom ämnet har granskat litteraturen innan publicering (Bryman & Bell, 2017). De sökord som använts vid litteratursökning är bland annat dikor, investering av stall, nötkreatur, inhysningssystem, bygga för dikor, köttpris, förprovning och djurskyddsförordningen. Sökorden har använts enskilt och i kombination av varandra för att få fram relevant litteratur.

Utöver detta har även kurslitteratur och vetenskapliga böcker använts för att skapa en teoretisk grund. I sista hand har kompletterande information hämtats från webbsidor där relevant information inte kunnat återfinnas i den vetenskapliga litteraturen. För att skapa en bredare litteraturgenomgång har både svensk och engelsk litteratur inkluderats. Litteratur på andra språk har exkluderats för att minska risken för översättningsfel och feltolkningar. Studier på andra språk anses även vara irrelevant då andra länder har olika förutsättningar och förhållande.

2.4 Empiriinsamling

Studiens primärdata har samlats in genom semistrukturerade intervjuer med respondenter verksamma inom nötköttsproduktion (se bilaga 1 & 2). Intervjuerna är riktade mot två respondentgrupper: lantbrukare och byggnadsrådgivare. Respondentgrupperna har tagit del av olika intervjufrågor men frågorna har fortsatt varit förutbestämda utifrån studiens ämne, enligt ramen för semistrukturerade intervjuer (Bryman & Bell, 2017). Studiens mål med intervjuerna är att få de två respondentgrupperna att bidra med en omfattande och nyanserad bild av vilka faktorer som är avgörande för lantbrukare att investera i dikostall. Intervjuerna har genomförts genom personliga möten och studiebesök hos utvalda lantbrukare som under de senaste sex åren byggt nytt för dikor. Studiebesöken i samband med intervjuer hos lantbrukare öppnar upp för observationer av stallmiljöer och arbetsrutiner. Observationerna syftar till att komplettera intervjumaterialet genom att bidra till en ökad förståelse för den praktiska kontext där investeringsbeslut fattas.

2.4.1 Urval

Studien använder en kvalitativ forskningsmetod. Inom kvalitativ forskning betonas ofta målstyrda urval, vilket innebär att deltagarna väljs ut utifrån deras relevans för studiens forskningsfrågor (Bryman & Bell 2017). Urvalet i denna studie har därför baserats på respondenternas erfarenheter och kunskaper kopplade till studiens syfte och frågeställningar. Två grupper av respondenter har intervjuats, lantbrukare och byggnadsrådgivare. För lantbrukarna var urvalskriteriet att de under de senaste sex åren ska ha genomgått en process där ett nytt dikostall byggts. Intervjuer med lantbrukarna genomfördes på plats på respektive gård och blev därmed geografiskt avgränsade till gårdar belägna inom cirka två timmar resväg från Uppsala. För byggnadsrådgivare var kriteriet att de skulle ha erfarenhet av byggrådgivning av dikostall. Dessa intervjuer genomfördes både fysiskt och digitalt och innebär ingen geografisk begränsning i denna respondentgrupp.

Respondenterna valdes i huvudsak genom målstyrt urval där författarna identifierade personer som uppfyllde urvalskriterierna. Ett inslag av snöbollsurval användes även inom gruppen lantbrukare, där en respondent rekommenderade ytterligare en lantbrukare som uppfyllde urvalskriterierna. Detta tillvägagångssätt möjliggjorde kontakt med relevanta respondenter som annars hade varit svåra att identifiera. En begränsning med urvalet är den geografiska avgränsningen för gruppen lantbrukare, vilket kan påverka studiens överförbarhet till andra regioner. Samtidigt bedöms urvalet vara relevant då respondenterna besitter erfarenheter och kunskaper som är centrala för att besvara studiens forskningsfrågor.

2.4.2 Intervjuer

Intervjuerna har riktats mot två respondentgrupper, lantbrukare och byggnadsrådgivare som är verksamma inom nötköttsproduktionen. Studien omfattar totalt fyra intervjuer, varav två intervjuer genomförs med lantbrukare som nyligen har investerat i ett nytt dikostall. Resterande två intervjuer genomförs med byggnadsrådgivare inom dikostall. Lantbrukarnas syfte är att visa hur de resonerar kring ytterligare investeringar för dikor. Respondenterna har valts ut för att belysa praktiska erfarenheter, beteendeprocesser och ekonomiskt övervägande till investeringen. Syftet att inkludera byggnadsrådgivare i studien är att dessa förväntas att bidra med en bredare syn kring investeringsbeslut hos lantbrukare. Kombinationen av de två respondentgrupperna möjliggör en nyanserad förståelse för vilka faktorer som är avgörande för att lantbrukare ska vilja bygga ett nytt dikostall.

2.4.3 Analys av empiri

I denna studie har tematisk analys tillämpats för att analysera den empiriska datan. Enligt Bryman & Bell (2017) är tematisk analys en av de vanligaste analysmetoderna inom kvalitativ forskning. Tematisk analys används för att identifiera och analysera mönster från det empiriska materialet (Bryman & Bell, 2017). I denna studie har analysprocessen börjat med att de semistrukturerade intervjuerna transkriberades och lästes igenom för en djupare förståelse. Därefter genomfördes kodning av materialet där viktiga och återkommande delar av intervjuerna markerades utifrån studiens syfte och frågeställningar. Koder med liknande innehåll delades sedan in i teman. Genom den tematiska analysen identifierades centrala teman som kunde analyseras i relation till studiens teorier och frågeställningar. Den tematiska analysen möjliggjorde därmed en strukturerande och meningsfull analys av den insamlade empirin.

2.5 Metodkritik

Kritik mot den kvalitativa forskningsstrategin är dess subjektivitet, där forskarens tolkningar i hög grad påverkar datainsamlingen och dess analys, vilket kan försvåra replikation av resultaten (Bryman & Bell, 2017). Vidare menar Bryman och Bell (2017) att kvalitativ forskning ofta möter kritik avseende generaliserbarhet, eftersom resultaten ofta baseras på ett begränsat antal fall. Däremot är inte det primära målet att kunna generalisera med en kvalitativ metod. Två grundläggande kriterier för bedömning av den kvalitativa studien är dess trovärdighet och äkthet. Dessa kriterier är framtagna eftersom det anses nödvändigt att kunna specificera olika metoder i syfte att kunna etablera och bedöma kvaliteten i forskningen (Lincon & Guba 1994).

2.5.1 Trovärdighet

Kriteriet trovärdighet handlar i grunden om att skapa trovärdighet i det resultat som studien visar (Bryman & Bell 2017). Kriteriet delas in i fyra delkriterier för trovärdigheten i en kvalitativ forskning: tillförlitlighet, överförbarhet, pålitlighet och konfirmering.

Tillförlitlighet är en motsvarighet till intern validitet, som är ett kvalitetskriterium i kvantitativa studier, som innebär att den sociala verkligheten ska framgå med god tydlighet (Bryman & Bell 2017), vilket betyder att det ska finnas en god överensstämmelse mellan författarnas uppfattning och intervjudeltagarna. I denna studie har trovärdigheten hanterats genom att intervjufrågorna har utformats i enlighet med studiens syfte och frågeställning samt genom noggrann dokumentation av intervjudeltagarna.

Överförbarhet som svarar mot en extern validitet, som är ett kvalitetskriterium i kvantitativa studier, som handlar om hur resultaten förhåller sig till andra kontexter eller situationer (Lincoln & Guba 1985). I en kvalitativ studie studeras ofta en mindre grupp som har specifika egenskaper vilket leder till att studien i många fall blir djup och inte bred (Bryman & Bell 2017). Överförbarheten beaktas i denna studie genom att kontext, urval och genomförande beskrivs utförligt.

Pålitlighet kan jämföras med reliabilitet, som är ett kvalitetskriterium i kvantitativa studier, som betyder att det skapas en fullständig och tillgänglig redogörelse för studiens forskningsprocess (Bryman & Bell 2017). I denna studie har pålitligheten stärkts genom en transparent redogörelse av forskningsprocessen där metodval, formulering av forskningsfrågor, urvalet, intervjuanteckningar och analysbeslut tydligt redovisas.

Konfirmering eller bekräftelse som motsvarar objektivitet, som är ett kvalitetskriterium i kvantitativa studier, som innebär att författarna till studien inte kan ha någon objektivitet i samhällelig forskning (Bryman & Bell 2017), vilket betyder att författarnas personliga värderingar eller teoretiska inriktning inte ska påverka studiens utförande eller resultat. Konfirmerbarhet har hanterats genom ett reflekterande förhållningssätt, där forskarnas förförståelse medvetandegjorts och där analysen baserats på empirin.

2.5.2 Äkthet

Kriteriet äkthet består av flera delkriterier och används för att väcka mer generella forskningspolitiska konsekvenser enligt Guba & Lincoln. Det främsta delkriteriet är rättvis bild och bygger på att studien ska visa en rättvis bild av det som har studerats (Bryman & Bell 2017). Detta kan göras genom att inkludera olika synvinklar till studiens empiriinsamling, vilket har gjorts i denna studie genom semistrukturerade intervjuer med både lantbrukare och rådgivare. Empirikapitlet avspeglar en rättvis bild av respondenterna genom att författarna inte ändrar svaren samt genom att inkludera citat från intervjuerna i empirin, vilket stärker studiens säkerhet. Användning av citat från intervjuerna ger läsaren möjlighet att på egen hand tolka uttrycken, vilket minskar risken för subjektivitet från författarna. Ytterligare ett delkriterium är autenticitet vilket innebär hur studien kan bidra till att individer får en bättre förståelse för både sin egen och andras situation. Detta appliceras i denna studie genom att resultaten som nås under empiriinsamlingen kan identifiera vilka faktorer som är avgörande för lantbrukares vilja för att bygga nytt (Bryman & Bell 2017).

2.5.3 Äkthet

Etiska överväganden har också beaktats i denna studie. Respondenterna har informerats om studiens syfte. Deltagandet är frivilligt och varje deltagare ska ha godkänt samtycke innan intervju och observation. Respondenterna har även fått ta del av intervjufrågorna i förväg. Efter intervjuerna har respondenterna även fått ta del av transkriberingen av deras intervjuer innan publicering av studien.

Teoretiskt ramverk

I följande kapitel presenteras tre teorier som ligger till grund för studiens frågeställningar. Teorierna har som syfte att bidra med teoretiska verktyg för att kunna analysera den insamlade empirin. Samtliga teorier är inhämtade från litteratur. Kapitlet avslutas med en teoretisk syntes vilket beskriver teoriernas relevans för studiens syfte.

3.1 Våra teorier

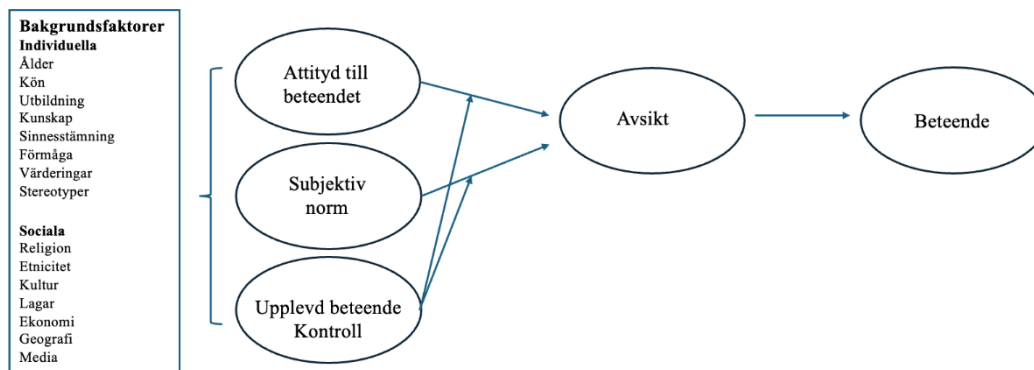
3.1.1 Theory of Planned Behavior (TPB)

För att förstå lantbrukares vilja att investera i nytt dikostall ska the Theory of Planned Behavior av Icek Ajzen (1991) tillämpas i studien. Theory of Planned Behavior är även kallad för TPB och är en gjord för att förutse personers beteende (Ajzen, 1991). TPB har använts i flera tidigare studier. Bland annat av Esbjörnsson och Bertilsson (2020) som använde teorin för att förstå unga lantbrukares attityder och normer inför förvärv av lantbruksfastigheter. Studien använde teorin för att förstå unga lantbrukares beteende och förklara varför de väljer att förvärva fastigheter (Esbjörnsson & Bertilsson, 2020). Vidare har även Nord (2023) använt TPB vid analys av lantbrukares beteende vid finansiell riskhantering. Teorin används för att kartlägga vilka faktorer som påverkar lantbrukarens beteende vid volatil marknad, alltså en marknad som förändras snabbt och svänger i pris (Nord, 2023).

I TPB anses människor vara rationella och använder sig av flera olika informationskällor för att ta ett beslut. Det är människans avsikt som avgör beteendet. Enligt Icek Ajzen styrs avsikten av tre kärnkomponenter, vilka är attityd till beteendet, subjektiv norm och upplevd beteendekontroll. Dessa komponenter grundas från olika faktorer som ålder, kön, kultur och lagar (Ajzen, 1991).

Den första komponenten är attityd till beteendet, vilket innebär beslutfattarens känsla mot beteendet och i vilken grad denna känsla värderas positivt eller negativt. Attityden till beteendet bestäms utifrån beslutfattarens uppsättning av övertygelser mot beteendet (Ajzen, u.å a). Om attityden är positiv till beteendet är det stor sannolikhet att beteendet utförs (Ajzen, 1991). Den andra är subjektiv norm vilket avser hur sociala faktorer som sociala normer påverkar individens avsikter. Förväntningar från betydelsefulla personer i omgivningen till exempel familj, vänner och kollegor, kan antingen stärka eller försvaga avsikten att utföra beteendet (Ajzen, u.å b). Den sista komponenten är upplevd beteendekontroll och handlar om vilka faktorer som individen anser kan möjliggöra eller hindra

beteendet. Har beteendet få hinder och är lätt att utföra har individen större avsikt att utföra beteendet (Ajzen, u.å c). Bakgrundsfaktorer påverkar dessa tre komponenter. Komponenterna i sin tur skapar avsikt som leder till beteendet som visas i figuren nedan.

Figur 2. Theory of planned behavior. Bearbetad utifrån Ajzens modell (u.å d).

3.1.2 Resource Based View (RBV)

För en djupare förståelse för hur lantbrukare får en upplevd beteendekontroll ska lantbrukarens förutsättningar förstås genom Resource Based View, även kallad för RBV. Teorin har använts i tidigare studier, bland annat av Finnström & Jansson (2013) där teorin användes för att förstå vilka resurser som leder till tillväxt. Författarna kom fram till att det är svårt att identifiera vilka resurser som leder till tillväxt då olika branscher kräver olika resurser och studien omfattade alla branscher. Däremot kom studien fram till att nyttjande av resurser och nytänk var gemensamt för alla branschers tillväxt (Finnström & Jansson, 2013).

RBV fokuserar på de interna resurser företaget besitter och enligt Wernerfelt (1984) är det resurserna som avgör företagets resultat och konkurrensfördelar. Resurserna definieras som de tillgångar företaget har. Dessa tillgångar delas in i två grupper, materiella och icke materiella. Materiella tillgångar är fysiska, till exempel maskiner och byggnader. Icke materiella tillgångar är inte fysiska, men skapar ändå mervärde till företaget. Detta kan vara kunskap, erfarenheter, finansiellt kapital eller varumärke (Wernerfelt, 1984).

RBV bygger på att dessa tillgångar är heterogena på marknaden vilket enligt Barney (1991) betyder att företag besitter olika tillgångar. Om alla företag skulle tillhandahålla samma tillgångar skulle strategierna hos företag se likadana ut. Med olika tillgångar formar företaget egna unika strategier som skapar mervärde. Teorin bygger även på att mobiliteten av tillgångarna är begränsad. Barney (1991) menar att det tar tid att bygga upp ens tillgångar, vilket ger konkurrenskraft. Till exempel är ett varumärke och erfarenheter svåra att imitera av andra företag

(Barney 1991). Denna teori förklarar vilka resurser ett företag har och hur detta kan skapa möjligheter.

3.1.3 Investeringskalkyl

I denna studie ska investeringsviljan hos lantbrukare undersökas genom ett ekonomiskt perspektiv. Investeringskalkyler kommer därmed tillämpas i studiens analys av empiri. Eftersom ekonomin är en central del av beslutsprocessen är detta en viktig aspekt att ta med. I denna studie kommer därmed investeringskalkyler ge en överblick över lantbrukares process att vilja investera i nytt dikostall. Investeringskalkyler har använts i tidigare studier med investering som ämne. Exempelvis har Skärberg & Sundström (2017) använt sig av investeringskalkyler vid forskning om lönsamhet kring maskininvestering. Denna studie studerade maskininvestering vid virkesterminaler och använde sig av investeringskalkyler för att få bättre förståelse för vilken maskin virkesterminalen skulle investeras i (Skärberg & Sundström, 2017).

Enligt Johansson et al, (2021) definieras en investering som “En satsning av ekonomiskt värde med grundad förhoppning om framtida avkastning.”. Syftet med investeringen är därmed att öka företagets långsiktiga lönsamhet. För att göra välgrundade beslut kring denna satsning av ekonomiskt värde görs kalkyler där finansiella konsekvenser kring investeringen belyses. Kalkyl definieras av Johansson et al. (2021) som “En investeringskalkyl är en sammanställning av in- och/eller utbetalningar för ett visst objekt för ett visst ändamål”. Det finns flera anledningar till att ställa upp en kalkyl, exempelvis att beräkna lönsamheten kring investeringen, få en bedömning om risken kring investering eller jämföra olika investeringar. Huvudsyftet med kalkylerna är att förstå osäkerheten kring framtiden (Johansson, et al, 2021).

3.2 Teoretisk syntes

TPB och RBV kompletterar varandra genom att tillsammans förklara både individens vilja och företagets faktiska förutsättningar att investera i ett nytt dikostall. TPB bidrar med ett individperspektiv där fokus ligger på hur attityder, subjektiva normer och upplevd beteendekontroll påverkar lantbrukarens avsikt att genomföra investeringen. Teorin förklarar därmed varför vissa individer är mer benägna att vilja bygga nytt trots liknande yttre förutsättningar. RBV kompletterar detta genom att fokusera på de interna resurserna som verksamheten besitter. Resurserna påverkar företagets möjligheter att genomföra investeringen och kan därmed stärka eller begränsa den upplevda beteendekontrollen inom TPB. Lantbrukare med starkare resurser kan uppleva färre hinder och större möjlighet att genomföra investeringen vilket kan öka avsikten att bygga nytt stall.

Genom att kombinera TPB och RBV skapas en bredare förståelse för studiens problemområde. TPB förklarar de psykologiska faktorerna bakom investeringen medan RBV förklarar de strukturella och resursmässiga förutsättningarna som påverkar möjligheten att ha avsikt till beteendet. Tillsammans bidrar teorierna till att analysera både varför viljan uppstår och vilka resurser som krävs för att investeringen ska kunna genomföras.

Investeringskalkyler ska i denna rapport ge en övergripande inblick för hur lantbrukarna tänker kring ekonomin vid investeringen. Detta kommer att komplettera de andra teorierna genom att synliggöra vilka investeringskalkyler som görs för att förstå hela processen och alla steg som lantbrukare går genom vid val av att bygga ett nytt dikostall.

Empirisk data

I detta kapitel presenteras den insamlade empirin från de semistrukturerade intervjuer och observationer som har genomförts med studiens två respondentgrupper; lantbrukare och byggnadsrådgivare. Syftet med kapitlet är att belysa de praktiska erfarenheterna, ekonomiska övervägandena, beteendeprocessen och beslutsfaktorerna bakom investeringar i nya dikostall. Kapitlet inleds med en bakgrund till lantbrukarna och deras verksamhet, därefter presenteras insamlad empiri från lantbrukarna utifrån de forskningsfrågor som studien behandlar. Vidare presenteras rådgivarna, deras bakgrund samt den insamlade empirin från rådgivarna utifrån de forskningsfrågor som studien behandlar.

4.1 Gårdens förutsättningar och bakgrund lantbrukare

4.1.1 Wiggeby lantbruk

Wiggeby lantbruk med Jonas Andersson som VD bedriver lantbruk och entreprenad, han har arbetat i verksamheten sedan år 2001. Wiggeby lantbruks målsättningar är att ha en god djurhälsa, säker arbetsmiljö, minskat foderspill, förstärkt kretslopp och maximal samt hållbar användning av hela arealen. Gården har 20 års erfarenhet av dikor som innan år 2020 bestod av en mindre utedrift med highland cattle, besättningen bestod då av cirka 45 djur totalt. Den dåvarande byggnaden var ett gammalt inhysningssystem med båghall som både arbetsmässigt var svårt att hantera och i behov av att bytas ut. Detta bidrog till att Wiggebys nya dikostall byggdes år 2020. Jonas skissade stallet på egen hand vilket resulterade i en ligghall med utfodring utomhus med en skrapgång mellan foderbord och ströbädd. Stallet är byggt med en öppen långsida i söderläge där den andra långsidan är en gardinvägg som kan öppnas upp vilket resulterade i två nästintill öppna långsidor. Den nuvarande driften består av cirka 25-30 djur per box i stallets sammanlagda fyra boxar med planer på att cirka 35 till 50 dikor ska kalva nästa år.

Jonas initiala motiv till investering var att öka besättningen dikor samtidigt som gården var i behov av att ersätta ett gammalt, uttjänt inhysningssystem i form av båghallar som främst var svåra att arbeta med under vintertid. Systemet hade ofta problem med fastfusen gödsel och de kalvningar som skedde utomhus under vintermånaderna, vilket drev fram behovet av ett modernt stall tillsammans med det stora egenintresset hos Jonas av att öka besättningen.

4.1.2 Husby-Åby gård

Husby-Åby gård ligger i Uppland som bedrivs av Lars Johansson. Lars är utbildad lantmästare och driver gården med både dikor och växtodling. På gården finns det cirka 400 hektar växtodling där huvudgrödan är vall, 250 hektar betesmark och ett nybyggd dikostall. Stallet byggdes för att ersätta ett gammalt ungnötsstall som inte är optimalt för dikor och för att skapa en heltidssysselsättning. Lars mål var att inte behöva ta en anställning på ett annat företag och än idag har han inte behövt en ytterligare sysselsättning tack vare det nya stallet. En ytterligare anledning var att utökning av djur blev den naturligaste utvecklingen då omgivningen runt gav mer möjlighet till detta än att till exempel utöka spannmålsodling. Stallet är byggt nära gårdscentrum där plats och enklare bygglov fanns. Stallet är byggt med ligghall där utfodringen sker på en öppen långsida med foderbord. Mellan ligghallen och foderbordet finns en skrapgång som enkelt kan skrapas ut med lastmaskin. Ligghallen går inte hela vägen bak till den bakre långsidesväggen utan Lars investerade i en smalare gång för att människor enkelt skulle kunna ta sig fram och kunna ha översyn över alla djur. Stallet rymmer 120 kor enligt minsta mått men Lars anser att detta är för många för god djurvälstånd och har därmed max 110 djur i stallet. Utöver detta har Lars kvar de äldre ungdjurstallen och utnyttjar detta genom att ta emot kalvar från mjölkproducenter. Lars fick stöd från EU:s fond för landsbygdsutveckling för att genomföra investeringen av det nya dikostallet.

Utöver huvudfokus på nötkreaturen och växtodlingen finns det även hästar och en gårdsbutik på gården. Lars har ingen anställd på gården, istället tar han hjälp av sina två border collies som är tränade vallhundar som hjälper till med de vardagliga sysslorna med djuren. Framöver vill Lars fortsätta utveckla gården och bygga fler stall. Nästa stall planeras att byggas längre ifrån gårdscentrum på grund av brist på plats.

4.1.3 Empiriinsamling lantbrukare

Beslutsunderlag och avgörande faktorer

Avgörande faktorer för lantbrukarna Jonas och Lars var främst det stora egna intresset för nötköttsproduktion och viljan att öka den befintliga besättningen som redan fanns på respektive lantbruk. Detta kombinerat med att köttpriserna var på väg upp samt att Jonas beviljades ett investeringsstöd på 40% av länsstyrelsen, vilket var de mest avgörande faktorerna för att dikobesättningar skulle öka på Wiggeby lantbruk. För Lars, som nyligen kommit hem från studier på Alnarp, sågs möjligheten att på egen hand få utveckla ytterligare delar av lantbruket och skapa mer sysselsättning under vintermånaderna. Utöver det såg Lars möjligheten att nyttja mer mark i området, som mestadels bestod av naturbeten eller areal för

vall. När inga nya spannmålsarealer kom ut på marknaden såg han möjligheten att arrendera alternativt att köpa mark för dikobesättningen.

Både Jonas och Lars kunde dra nytta av att de redan hade många förutsättningar för att utveckla de befintliga dikobesättningarna. De båda lantbruken ägde de flesta nödvändiga maskinerna som behövdes samt att de hade tillgång till egen areal för bete och vallodling. Jonas på Wiggeby lyfter särskilt fram gårdens cirkulära kretslopp där spannmål, halm och ensilage som inte håller hästfoderkvalitet direkt kan användas till korna.

Lars betonar att tillgången till egna rekryteringsdjur och lämplig omgivande mark var nödvändiga förutsättningar. För honom var det viktigt och av stort intresse att ha hela kedjan för att säkerställa att han alltid ha egna kalvar som han kunde behålla som ungdjur.

Om det fanns några hinder eller tvivel till att genomföra investeringen svarar båda lantbrukarna att det generellt handlade om den ekonomiska kalkylen skulle gå ihop. Jonas uppgav att det inte fanns några andra faktorer som skulle hindra honom och lantbruket från att bygga. För Lars del fanns dock ett tydligt potentiellt hinder: stödet från hans föräldrar att öka besättningen och utveckla gården. Om hans föräldrar inte hade varit villiga att fortsätta arbetet på gården under byggtiden så hade inte projektet varit möjligt, då hans egen tid som byggleddare inte hade räckt till. Ingen av lantbrukarna anser att omgivningen var en avgörande faktor. Både Jonas och Lars har fått inspiration av grannar och kollegor genom att besöka andra dikobesättningar, men inget som har påverkat deras vilja att bygga nytt utan snarare hur man kan bygga när viljan redan finns.

Ekonomiskt utfall och lönsamhetsanalys

Trots osäkerheter kring byggtiden, främst krigets påverkan på priser och material, har både Lars och Jonas sett positiva resultat på sina investeringar. Lars konstaterar att den ekonomiska kalkylen, som han själv inte menar var en *"superkalkyl från början"*, har gått ihop *"fortare än vad man tänkt sig"*. Han ser inte bara att investeringen har blivit lönsam under tidens gång på grund av ökade köttpriser eller större besättning, utan lyfter särskild fram att en god djurvård i det nya stallet har resulterat i minskade veterinärkostnader, vilket har bidragit till lönsamheten på lång sikt.

Jonas ser också att den ekonomiska kalkylen har gått ihop fortare än väntat. Det beror dels på att byggnationen var svårt att räkna exakt på i förhand eftersom bygget skedde under Ukrainakriget, där priserna ändras från dag till dag. Trots att priserna för byggnationen blev högre, har också köttpriserna stigit och blivit bättre än vad Lars hade väntat sig.

Reflektion kring risk och framtida osäkerheter

Lantbrukarna upplevde inte själva byggnationen som svår, då de hade rätt förutsättningar och kunskaper att kunna utveckla den dikobesättning som redan fanns. För att hantera framtida osäkerheter har de byggt flexibelt med möjlighet till att kunna använda byggnaden till något annat än dikostall, vilket är väldigt vanligt hos lantbrukare generellt. Jonas nämner även att byggnaden redan i dagsläget används som förvaring för gödning och maskiner när korna är ute på bete. Lars byggde sitt stall med fribärande pelare på ena kortsidan, detta för att möjliggöra framtida utbyggnad.

Utöver dessa risker och osäkerheter ser båda lantbrukarna en god framtidstro för en ökad köttproduktion i Sverige. Jonas nämner att efterfrågan märks av, vilket Jonas tror kommer leda till att fler vill bygga för dikor. Lars tror också att fler kommer vilja rikta sig in på dikor i och med dagens priser.

Reflektion efter byggnationen

Sammanfattningsvis är attityden hos både Lars och Jonas mycket positiv, och båda ser denna investering som ett väldigt lyckat steg i företagets utveckling. Om det hade fått frågan om de skulle göra investeringen igen svarar Jonas entusiastiskt: *“Ja! Alla dagar i veckan. Jag vill bygga mer!”*. Även Lars svarar ett tydligt ja på frågan och uttrycker en vilja för framtiden att bygga nytt för sina ungdjur och tjurar.

Trots att de båda är väldigt nöjda med investeringen och resultatet av byggnaden har de identifierat praktiska detaljer som de skulle justerat för att ytterligare optimera arbetsmiljön och stallets funktion. Lars menar att han med facit i hand skulle ha byggt ett bredare foderbord på fyra meter, i stället för de nuvarande tre metrarna. Denna förändring hade sannolikt underlättat logistiken och ge mer utrymme för utformning samt att taktlängden över foderbordet hade skapat ett bättre skydd vid dåligt väder. Han hade även valt en djupare ströbädd för att förbättra djurens liggyta samt bäddens hantering. En djupare ströbädd hade också minskad arbetstid vid utgödsling och inte behöva göra det lika ofta. En intressant detalj som Lars är väldigt nöjd med är den extra gången bakom ströbädden, längst med den bakre väggen av byggnaden. Detta var en detalj han tänkte mycket på vid byggnationen och som han såg som en praktisk lösning i syfte att underlätta arbetsmiljön bland djuren. Trots att lösningen bidrog till en högre investeringskostnad säger Lars att *“det var värt varenda krona, för att underlätta den dagliga djurhanteringen”*. Här kan han både flytta djur enkelt samt enklare komma åt vid kalvning och få en bättre översyn på hela ströbädden.

Jonas däremot reflekterar främst över materialvalen och konstaterar att han skulle ha valt rostfria stolpar om han byggt om idag. Motivet till detta är att säkerställa en bättre hållbarhet i längden för konstruktionen, då materialet i ett djurstall utsätts för stora påfrestningar och slitage över tid. Utöver detta är han mycket nöjd med stallets utformning och att byggnaden matchar bra ihop med omgivningen runt omkring. Något Jonas är extra nöjd med är lösningen med en gardinvägg som ger både god ventilation i byggnaden och enkel åtkomst med maskiner när bädden ska halmas.

Tabell 1. Lantbrukarna. (egen bearbetning).

Område	Wiggeby lantbruk - Jonas	Husby-Åby gård - Lars
Plats	Uppland.	Uppland.
Verksamhet	Lantbruk och entreprenad.	Dikor och växtodling.
Erfarenhet	Har arbetat på gården sedan 2001.	Utbildad lantmästare, uppvuxen på gården.
Tidigare stall	Gamla båghallar.	Gammalt ungnötsstall.
Varför nytt byggdes	Öka besättningen och förbättra arbetsmiljön.	Skapa heltidssysselsättning och skapa ett bättre dikostall.
Typ av stall	Treväggs med öppet foderbord. Öppen baksida med gardin.	Treväggs med öppet foderbord. Tillagd bakregång för enklare tillsyn och arbete.
Besättning idag	Cirka 25 – 30 djur per box, totalt 4 boxar = cirka 110 djur totalt.	110 kalvande.
Framtidsplaner	35 – 50 dikor ska kalva nästa år. Vill bygga mer men yta finns inte i dagsläget.	Bygga fler stall, nästa blir till ungdjuret.
Finansiering/stöd	Egen samt företagsstöd från Landsbygdsprogrammet, Länsstyrelsen.	Egen samt stöd från EU:s landsbygdsfond.

4.2 Expertis och bakgrund rådgivare

Detta avsnitt redogör för rådgivarnas samlade bild av marknaden och de faktorer som påverkar lantbrukarens investeringsbeslut. Rådgivarnas expertis fungerar här som en immateriell resurs som stöttar lantbrukaren i att fatta rationella beslut inför en omfattande investering som ett dikostall innebär.

4.2.1 Sofia Hedlund

Sofia Hedlund jobbar på Hushållningssällskapet Värmland där kundbasen sträcker sig från främst i Värmland och Västra Götaland, men hon har haft kunder i hela Sverige. Sofia är utbildad husdjursagronom med extra inlästa byggkurser under studieperioden. Sofia har arbetat med rådgivning sedan 2007 och är nischad mot byggplanering och förprovningar. Hon arbetar främst med stall för mjölkkor, dikor, ungnöt, får och häst men även ibland grisar. Under 2015 till 2017 hade hon ett stort fokus på främst dikor eftersom ett nytt landsbygdsprogram med högre

investeringsstöd var i gång och många ville söka för att investera i just dikor. Sofia var med och tog fram ett av de vinnande dikostallen av Jordbruksverkets tävling “Bygg smartare stall” och har mycket erfarenheter kring processen av nybyggnation av dikostall. Tävligen “bygg smartare stall” genomfördes under 2018 med syftet att utveckla rationella stallkoncept som stärker svenska jordbruksföretags lönsamhet och konkurrenskraft. Olika aktörer tävlade om att ta fram innovativa lösningar med fokus på hållbar produktion, goda vinstmarginaler och effektiv avkastning på investeringar (Jordbruksverket, 2026). Hennes roll handlade om att utveckla en lösning för ett enkelt och driftsäkert stall för 279 dikor med fokus på att maximera lönsamheten genom en slimmad investeringsbudget och rationell drift. Sofia poängterar att det inte finns ett generellt “smartaste” stall, utan att det smarta ligger i att anpassa konstruktionen efter den enskilda lantbrukarens behov och resurser. I detta specifika fall anpassades bygget för att inkludera bärande stolpar, extra boxar och möjligheten att i framtiden kunna bygga om från ströbädd till liggbås. Ytterligare faktorer som Sofia tillsammans med resten av teamet som ligger bakom just denna konstruktion var att sänka kostnaderna genom smarta materialval som skulle göra nybyggnationen lönsam på lång sikt.

4.2.2 Erik Fagerberg

Erik Fagerberg är utbildad teknikagronom med inriktning bygg. Efter examen 1990 på Ultuna har Erik arbetat som byggnadsrådgivare. Idag driver Erik Lantbyggbyrå som utgår från Falun utan en geografisk begränsning då Erik är egenföretagare och väljer själv hur långt hans kundbas sträcker sig. Erik arbetar med lantbrukare från idé till byggnation till att projektet sätts i drift. Erik arbetar främst mot nötköttsproduktion där mjölk är störst efterfrågan men får även andra uppdrag av till exempel SLU där varierande uppdrag tillkommer.

4.2.3 Empiriinsamling rådgivare

Marknadstrender och intresse för dikostall

Rådgivarna beskriver att de ser ett väldigt bra och starkt intresse för att investera i dikostall. Sofia noterar en tydlig trend där många yngre lantbrukare, upp till 45 år, visar en stark vilja att bygga nytt och utveckla sina företag. Detta tyder på en positiv attityd till beteendet att vilja investera i dikor, där investeringen ses som ett sätt att vara förändringsorienterad och ligga i framkant. Sofia ser även ett intresse från lantbrukare som tidigare inte haft erfarenhet av djur att vilja investera och starta upp en dikobesättning, vilket avspeglas i fyllda kurser om byggnation för dikor.

Erik ser också en trend för dikor och ett högt intresse för att vilja investera. Däremot ser han intresset som väldigt varierande och att det ofta beror på vilken

ambition man har som lantbrukare. Han betonar att dikoproduktion är ett brett spektrum som sträcker sig från en hobbyverksamhet till en storskalig optimering. Många ser intresset för djur som en viktig del för lantbruket och att gården inte kan vara tom på djur, därför har det under senaste åren blivit vanligt att många övergår från mjölkproduktion till dikor. Detta för att minimera arbetet men fortsatt låta gården vara mer levande. Andra lantbrukare är mer intresserade av den företagsmässiga delen med en stor skaplig produktion, det är därför svårt att mena på hur stort intresset är för investeringen finns eftersom dikoproduktionen rymmer ett så brett spektrum av ambitioner. Erik menar också att intresset i hög grad påverkas av marknadspriserna på kött, de nuvarande prisnivåerna och en rådande köttbrist skapar en framtidstro, vilket ökar benägenheten att satsa.

Tekniska preferenser och byggnadstyper

När det gäller inhysningssystem är ströbädd det vanligaste och mest efterfrågade alternativet då det upplevs som enklast. Sofia rekommenderar ofta en del ströbädd i syfte att ha korna på under kalvning, men noterar att vad folk bygger för varierar där extrema väderförhållanden eller andra yttre faktorer, såsom tillgången på halm, kan påverka valet. Under år med dålig skörd kan intresset för liggbås öka. Erik som också många gånger rekommenderar ströbädd menar också på att liggbås i många fall är mer vanligt förekommande ju mer norrut i Sverige dikobesättningen befinner sig. I Norrland är tillgången på halm sämre och en mer svårtillgänglig resurs.

Valet mellan olika byggnadstyper, som trevägssystem eller stall med mittgång beror ofta på gårdens befintliga struktur och ekonomiska ramar. Sofia menar på att man som rådgivare alltid får anpassa konstruktionen efter individens behov och resurser för att skapa det som passar lantbrukaren allra bäst. En tydlig trend är önskan om flexibilitet; många lantbrukare väljer fribärande pelarsystem för att möjliggöra framtida användningsområden, såsom lagring eller maskinhall, om förutsättningarna för djurhållning skulle förändras.

Ekonomiska drivkrafter och investeringshinder

Ekonomi utgör den centrala faktorn i beslutsprocessen. Rådgivarna betonar vikten av en noggrann investeringskalkyl som visar på lönsamhet och har tillräckliga marginaler för att möta osäkerheter i framtiden. Sofia beskriver dikoproduktionen som "stödberoende", där investeringsstöd, nötkreatursstöd och kompensationsstöd är avgörande komponenter för att kalkylen ska gå ihop. De främsta hindren för en investering är om ekonomin inte går ihop eller om banken nekar lån. Sofia lyfter fram praktiska hinder kopplade till resurstillgångar, vilket kan vara brist på egenägd mark, för korta arrendeavtal eller förekomsten av fornminnen på tilltänk byggplats. Erik påpekar även att tillgången till betesmark och areal sätter ett naturligt tak för hur mycket en besättning kan utökas på den

specifika gården. Kalkyler som inte går ihop, för höga räntor eller byggnadspriser kan också fungera som ett hinder, främst genom dess påverkan på bankens vilja att bevilja lån.

Externa påverkansfaktorer och regelverk

Inflytandet från omgivningen och subjektiva normer spelar en stor roll i beslutsprocessen. Erik ser en tydlig tendens till att grannar agerande påverkar investeringsviljan "*vågar dom så vågar vi*", vilket skapar en känsla av trygghet och bekräftelse i beslutet att satsa. Sofia upplever inte detta inflytande som lika tydligt men noterar att dessa frågor, att våga investera, ofta diskuteras lantbrukare emellan, oavsett om de är grannar eller inte. Både Sofia och Erik ser sin egen roll som rådgivare att fungera som ett bollplank för lantbrukarna, där deras roll är att komplettera lantbrukarens beslutsprocesser med ren fakta i syfte att de kan ta kloka och rationella beslut.

Som nämnt i kapitel 1 styrs nybyggnationer strikt av nationella riktlinjer och lagkrav. Jordbruksverkets och djurskyddsförordningens föreskrifter har en direkt inverkan på utformningen av nybyggnationer och krav på bland annat mått, stallklimat, luftkvalitet och brandskydd. Erik poängterar att även om dessa regler är hanterbara, kan minimikraven på mått ibland vara problematiska då de inte alltid överensstämmer med vad som faktiskt är optimalt för driften och lantbrukarens önskemål. Enligt honom är det viktigt att inte bara utgå från de minimikrav som finns nedskrivna utan att i stället optimera den ytan som finns samt driften i helhet. Han lyfter även fram att brandskyddsbestämmelser kan bli komplicerade, särskilt vid byggnation nära befintliga ekonomibyggnader. Därför är det viktigt att ha en god kännedom om omgivningen och var byggnaden placeras, dels i hänsyn till brandskydd men också för framtiden. Byggnaden bör enligt honom ha svängrum runt sig för fortsatt utveckling, även om lantbrukaren vill bygga ut men också hänsyn till eventuell bebyggelse, vägar eller järnvägar.

Byggnationen av ett nytt stall som rymmer minst 20 nötkreatur kräver en förprovning hos Länsstyrelsen, förprovningen är ett lagstadgat krav. Sofia beskriver att många lantbrukare upplever denna process som komplicerad och svår att få till på egen hand, vilket gör att de ofta söker hjälp hos rådgivare för att uppfylla kraven. Trots att förprovningen ses som en administrativ utmaning, betonar Sofia att själva avgiften för provningen är en liten kostnad i förhållande till den totala investeringen. Förprovningen leder till godkännande av byggnaden och att den kan tas i bruk.

Framtiden för dikobesättningar

Rådgivarna ser en positiv framtid för dikobesättningarna i Sverige och förutspår att antalet nya stall förhoppningsvis ökar till följd av den rådande köttbristen och

de gynnsamma marknadspriserna. När frågan om de tror att antalet nya stall kommer öka med den rådande bristen idag och marknadspriserna svarar Sofia:

Hoppas det! Just dikobesättningar passar bra i många områden i Sverige som har lite sämre marker och mindre fält där vallodling passar bra. Samtidigt som det även är intressant för en del växtodlare som vill ha in vallen i växtföljden.

Erik delar bilden av att nya stall kommer öka och svarar på samma fråga: *“Ja! Men sen vet man inte hur länge de håller i sig med dessa priser.”* Vilket ger ett perspektiv av försiktighet gällande prisernas varaktighet och att marknaden snabbt kan förändras.

Tabell 2. Byggnads rådgivarna. (egen bearbetning).

Område	Sofia – Hushållningssällskapet	Erik - Lantbyggbyrån
Utbildning	Husdjuragronom.	Teknikagronom med inriktning bygg.
Erfarenhet	Arbetat med rådgivning sedan 2007.	Byggnadsrådgivare sedanexamen 1990.
Specialisering	Byggplanering och förprovningar.	Lantbruksbyggnader och projektledning.
Geografiskt område	Värmland och Västra Götaland.	Utgår från Falun, arbetar utan geografisk begränsning.
Huvudsakligt fokus	Mjölkkor, dikor, ungnöt, får och häst, biland lite gris .	Främst nötköttsproduktion och mjölk
Erfarenhet av dikostall	Stor erfarenhet av nybyggnation av dikostall.	Arbetar med lantbrukare från idé till färdigt stall.
Ströbädd eller liggbås	Ströbädd, men anpassat efter resurser och klimat.	Ströbädd, beroende på geografiskt läge.
Viktiga investeringsfaktorer	Lönsamhet, stöd, mark och resurser.	Marknadspriser, mark, stöd och bakens finansiering.
Syn på marknaden	Stark intresse bland yngre lantbrukare.	Intresset varierar beroende på ambition och ekonomi.

Analys, resultat och diskussion

I detta kapitel analyseras den insamlade empirin utifrån studiens teoretiska verktyg som presenterats i kapitel tre. Analysen syftar till att ge förståelse för studiens empiri i relation till det presenterade teoretiska ramverket från kapitel tre. Utifrån denna analys presenteras ett resultat som sedan diskuteras i relation till tidigare forskning inom området.

5.1 Analys

5.1.1 TPB

Lantbrukares vilja att bygga nytt stall kan förstås genom TPB där attityd till beteendet, subjektiv norm och upplevd beteendekontroll studeras för att förstå lantbrukares avsikt till att utföra beteendet.

Attityd till beteendet handlar enligt Ajzen (u.å a) om beslutfattarens känsla mot beteendet vilket kan vara positivt eller negativt (Ajzen, u.å a). En positiv attityd framträder tydligt hos både lantbrukare och rådgivare. Investeringen ses som en utveckling för gården. Det personliga intresset anses som en avgörande drivkraft för denna vilja att utveckla gården. Rådgivaren Sofia ser även ett ökat intresse från unga lantbrukare att investera i nytt dikostall. Utöver det personliga intresset finns flera faktorer som ökar den positiva attityden mot beteendet. Som heltidssysselsättning och att få ett heltäckande kretslopp. Dessa positiva inställningar som lantbrukare har mot att bygga nytt stall ökar avsikten till att utföra beteendet enligt TPB. För framtiden ansåg alla deltagare att attityden kommer fortsätta vara positiv där fler vill bygga ett nytt stall då det finns positiv attityd kring det i och med efterfrågan och köttpriser.

Subjektiv norm förklarar vilken påverkan sociala faktorer och människor runt omkring har på beslutfattarens avsikter (Ajzen, u.å b). Denna aspekt verkar ha en mer begränsad påverkan av själva viljan att investera i ett nytt stall. Varken Jonas eller Lars beskriver detta som något avgörande i beslutet utan snarare var en inspiration till hur man kan bygga. Detta stöds även av att Erik anser att grannar kan stärka modet att våga satsa i ett nytt stall. Den subjektiva normen verkar därmed inte påverka beslutet i högre grad mer än inspiration och trygghet.

Upplevd beteendekontroll är enligt Ajzen (u.å c) beslutfattarens uppfattning om i hur stor hög grad beteendet är möjligt att utföra och vilka hinder som finns vid utförandet av beteendet (Ajzen, u.å c). Jonas och Lars upplevde att investeringen var möjlig att genomföra eftersom de redan hade resurser till och kunskap om dikor och stall. Jonas beskriver att hans verksamhet redan hade goda förutsättningar för ett nytt stall vilket gjorde det möjligt att genomföra. Detta

skapade en känsla av kontroll inför byggprocessen. Samtidigt framträder ekonomin som största potentiella hindret där samtliga deltagare betonar att stöd och lönsamhet är avgörande. Rådgivarna betonar extra att dikor är stödberoende och kräver att banker ger ut lån för att investeringen ska vara möjlig. Detta visas bland annat genom att båda lantbrukare fått investeringsstöd som möjliggjorde bygget. Därmed blir ekonomiska resurser som investeringsstöd avgörande för att lantbrukaren ska uppleva att investeringen är möjlig.

Även regelverk och framtida osäkerheter påverkar den upplevda beteendekontrollen. Djurskyddsförordningen och förprovningen kan uppfattas som utmaningar, framstår detta inte som ett hinder för vare sig lantbrukarna eller rådgivarna. Lantbrukarna anser att det minsta måttet som ska följas inte är det optimala där de båda anser att man ska bygga större för det minsta antalet djurenheter per yta. Utöver detta anpassar lantbrukarna stallen för att minska framtida risker genom flexibla byggnadslösningar som möjliggör andra användningsområden och framtida utbyggnader.

Sammanfattningsvis visar analysen att lantbrukarna har en positiv attityd till att bygga nytt när intresse, resurser och erfarenheter finns, samtidigt som den upplevda beteendekontrollen är en stark känsla av att nybygget är möjligt när finansiering finns (se tabell 3). Den subjektiva normen har en roll att intentionen blir av men för lantbrukare är det inte den mest avgörande delen för att vilja bygga nytt dikostall. Alltså skapar den positiva attityden och den höga upplevda beteende kontrollen en avsikt till att utföra beteendet att investera i ett nytt dikostall.

Tabell 3. Empiri kopplad till TPB. (egen bearbetning).

	Jonas	Lars	Sofia	Erik
Attityd till beteendet	Positiv, då eget intresse finns där tidigare inhysningssystem krävde renovering eller nybygge.	Positiv, då eget intresse finns och tidigare stall inte var lämpat för dikor. Även heltidssysselsättning önskades genom investeringen.	Positiv, där det finns starkt intresse för dikor där fler och fler unga har viljan att bygga nytt.	Positiv, där många har eget intresse med stor drivkraft.
Subjektiv norm	Inte stor påverkan från folk runt omkring utöver inspiration till hur stallet ska se ut.	Ingen större påverkan av omgivningen.	Påverkan från människor runt omkring, som ex grannar, har ingen tydlig påverkan.	Grannar kan bidra till mod att bygga, "kan dom kan vi".
Upplevd beteendekontroll	Det var lätt att genomföra då alla förutsättningar fanns.	Det var inte svårt att genomföra nybyggnationen då mycket kunskap låg färsk från studier på Alnarp.	Möjlighet till stöd gör att de med viljan till nytt stall kan genomföra det.	Nötkreatur är stödberoende och utan det bygger lantbrukare inte nytt.

5.1.2 RBV

Utifrån RBV kan lantbrukares möjlighet att investera i nytt dikostall förstås genom vilka resurser som finns i verksamheten. Enligt Barney (1991) förklarar RBV hur interna resurser som företag besitter kan skapa möjlighet att utveckla företaget. Resurserna delas in i materiella och immateriella tillgångar (Barney, 1991).

Materiella tillgångar är enligt Wernerfelt (1984) tillgångar som är fysiska. Dessa materiella tillgångar bestod främst av mark, befintlig maskinpark och tidigare djurhållning av nötkreatur. Både Jonas och Lars hade tillgång till areal för vall och bete för att kunna utöka dikobesättningar. Marken som är en materiell tillgång visade sig även bidra till de immateriella tillgångarna, då ägandet av mark eller ordentliga arrendeavtal möjliggjorde banklån. Utöver marken underlättade även deras tidigare besättning investeringen. Genom att ha djur sedan innan möjliggjorde detta rekryteringen av djur med minskade inköp. Tillgångarna gjorde att investeringen uppfattades som mer genomförbar.

Empirin identifierar även immateriella resurser som är avgörande. Immateriella tillgångar är, enligt Wernerfelt (1984), tillgångar som inte är fysiska. Icke fysiska resurser som kunskap, kapital och nätverk bidrog till en minskad osäkerhet kring valet att bygga. Lars lyfter sina kunskaper från Alnarp och Jonas nämner det nätverket han har med slakterier och köpare som ska kunna möta Jonas ökning av antalet dikor. De finansiella resurserna framstår som en central del där alla respondenter betonar betydelsen av att investeringskalkylen ska gå ihop och beroendet av stöden. Detta tyder på att kapitalet är en grundförutsättning för att kunna investera i ett nytt dikostall.

Dessa fysiska och icke fysiska resurser som empirin identifierat förklarar vilka avgörande resurser företaget har sedan innan som både möjliggör valet och öka intresset att vilja investera i nytt dikostall. Utöver dessa resurser som redan finns i verksamheten, identifierar empirin att investeringen leder till bättre resursanvändning och tillkommande resurser. Både Jonas och Lars ser mycket nytta av att dikorna kommer tillföra en del till kretsloppet, då dikorna bidrar till att lantbrukaren har hela kedjan från gödselspridning, odling, till rekrytering till slutprodukt. För Jonas tillför även korna en bättre utnyttjande av Jonas tidigare resurser, exempelvis hästfoder som inte håller kvalitet till hästarna kan nyttjas bättre, då detta kan ges till dikorna i stället. Även resurser som inte fanns ledde till att lantbrukarna ville bygga ett helt nytt stall. För Jonas var detta att inga gamla lador fanns som man kunde bygga om vilket ledde till nybyggnation av helt nytt stall.

Jonas nämnde att investeringen i ett nytt dikostall inte var svår då alla förutsättningar fanns. Däremot påstår Erik att även om en gård inte har förutsättningar är det möjligt att bygga lönsamma dikostall. Sofia betonar även att alla lantbrukare har olika förutsättningar där gården ska bygga stall så det passar gårdsbilden. Vilka förutsättningar gården har är en av delarna rådgivarna hjälper till att reda ut enligt Erik.

Sammanfattningsvis utifrån RBV kan lantbrukarnas vilja att investera i ett nytt dikostall förstås genom vilka resurser som lantbrukaren har tillgång till enligt teorin (se tabell 4). Dessa resurser gör det möjligt för lantbrukare att kunna genomföra investeringen. Detta kan i sin tur bidra till en ökad upplevd beteendekontroll. De främsta tre tillgångarna som identifierats av alla deltagare är tillgång till mark och areal för byggnationen, finansiellt i form av lån, stöd och dikobesättning sedan innan.

Tabell 4. Empiri kopplat till RBV. (egen bearbetning)

	Jonas	Lars	Sofia	Erik
Materiella	Yta för stallet, grävmaskin, spannmål, halm, ensilage, naturbeten och 45 nötkreatur.	Maskinpark, rekryteringskor, betesmarker, vall och förutsättningar för expansion av vall och bete.	Lantbrukare som äger mark eller ordentliga arrendeavtal. Hur ser marken ut, har den fornminnen eller annat som hindrar?	Betesmark, areal för bygget, utrymme för utveckling där marken sätter maxtaket på hur stor besättningen kan vara.
Immateriella	Investeringsstöd, erfarenheter, kontakt med slakteri och köpare av kött.	Kunskap från studier, erfarenheter och hjälpande familj.	Stöd och marknadspris.	Stöd, byggnadspris och köttpris.

5.1.3 Investeringskalkyler

Empirin lyfter att ekonomin är en central del vid investeringen av nytt dikostall. Samtidigt förekommer det att investeringskalkyler inte är det huvudsakliga fokuset för lantbrukarna. Enligt Sofia är lönsamheten den viktigaste faktorn varför lantbrukare väljer att bygga nytt. Rådgivarna arbetar med investeringskalkyler där Erik använder sig av goda marginaler för att hantera osäkerheter på marknaden som byggkostnader och köttpris förändras. Sofia nämner även att bankerna är avgörande med deras mål för att kalkylerna ska gå ihop, vilket betyder att det finns flera faktorer som påverkar att kalkylerna ska gå ihop än enbart lantbrukarnas företag. Rådgivarna betonar att om kalkylen inte går ihop blir det ingen investering, vilket visar att kalkylen fungerar som ett beslutsunderlag. Däremot antyder lantbrukarna att kalkylerna inte var den avgörande faktorn för

investeringen men de båda utförde kalkyler som i efterhand har gått ihop. Lars anser att den gick ihop fortare än förväntat på grund av de stigande köttpriserna sen investeringen. Jonas nämner även att kalkylen är svår att genomföra på grund av de förändrade marknadspriserna som även Erik betonade. Jonas följde byggnads priserna under 2020 varje dag vilket antyder att kalkylerna som görs måste vara flexibla och ha marginal.

Utifrån empirin kan investeringskalkyler analyseras som ett viktigt beslutsunderlag för investeringsbeslut som både rådgivare och lantbrukare utför. De används som ett beslutsunderlag men är inte alltid den avgörande faktorn. Kalkylerna påverkas av banker och marknadspriset, vilket gör att investeringskalkylerna blir komplexa att utföra. Utöver kalkylerna behövs andra ekonomiska perspektiv tas hänsyn till. Bland annat om det finns möjlighet för investeringsstöd, bidrag och banklån.

5.2 Diskussion

Det finns begränsad tidigare forskning kring lantbrukares vilja att investera i nytt dikostall där tidigare studier främst riktat in sig på ombyggnation. Därmed bidrar denna studie med ny kunskap kring vilka faktorer som påverkar lantbrukarens vilja att investera i nytt dikostall. Däremot kan studiens resultat diskuteras i relation till tidigare forskning som tillämpat liknande teoretiskt ramverk.

Resultatet i denna studie visar att det är det egna intresset för dikor, lönsamheten och vilka förutsättningar lantbrukare har som är de mest avgörande för att vilja bygga nytt. Detta kan jämföras med Esbjörnsson & Bertilssons (2020) studie som studerade "Unga lantbrukares attityder, normer och hinder inför förvärvat lantbruksfastigheter." där flera slutsatser drogs om vilka faktorer som påverkar unga lantbrukares beslut att förvärva fastigheter (Esbjörnsson & Bertilsson, 2020). Esbjörnsson & Bertilssons (2020) resultat är avgränsat mot enbart unga lantbrukare, trots detta kan resultatet jämföras med studien i denna uppsats. Detta för att denna studie identifierade att många av de som bygger nytt är unga lantbrukare. Resultatet som Esbjörnsson och Bertilssons (2020) visade att unga lantbrukares attityd till beteendet i hög grad påverkas av personliga drivkrafter och intresse. Detta överensstämmer med resultaten i denna studie där det egna intresset för dikor och viljan att utveckla gården identifierats som centrala faktorer bakom viljan. Den egna inställningen och intresset för beteendet verkar därmed vara en vanligt förekommande faktor med stort inflytande. Vidare resulterade även Esbjörnsson & Bertilssons (2020) studie att normativa faktorer inte hade en stor påverkan på beslutsfattandet men att respondenterna uppskattade familjens synpunkter. Detta kan jämföras med denna studie, då subjektiv norm inte

identifierats som en avgörande faktor, lantbrukarna tog inspiration av grannar men påverkades inte. Detta kan bero på att investeringsviljan inom lantbruk påverkas i högre grad av attityd till beteendet och upplevd beteendekontroll än den subjektiva normen. Esbjörnsson & Bertilssons (2020) studie kom även fram till att de hinder som finns är lönsamheten i branschen. Studien specificerade inte vilken bransch utan övergripligt över lantbruksbranschen. I denna studie visade resultaten att dikor är en bransch där lönsamheten är avgörande för att man ska vilja investera i den.

Ytterligare en studie som kan jämföras med är en studie av Nord (2023) som studerat lantbrukares beteende vid finansiell riskhantering. Teorin används för att kartlägga vilka faktorer som påverkar lantbrukarens beteende vid volatil marknad, alltså en marknad som förändras snabbt och svänger i pris (Nord, 2023). Nords (2023) slutsats var att lantbrukares upplevda beteendekontroll är starkt kopplat till vilka resurser som finns. Detta stämmer överens med studien som gjorts i denna uppsats där resurserna är starkt kopplade till huruvida lantbrukarna känner att investeringen är möjlig eller inte. Att ha rätt resurser och förutsättningar har enligt dessa två studier ett starkt inflytande för att den upplevda beteendekontrollen, vilket enligt TPB ökar sannolikheten att investeringen genomförs.

Slutligen kan resultaten i denna studie jämföras med Finnström & Janssons (2013) studie om hur vilka resurser som leder till tillväxt. Författarna kom fram till att det är svårt att specificera vilka resurser som leder till tillväxt (Finnström & Jansson, 2013). Denna studie avsåg att studera övergripande branscher medan studien i detta arbete är avgränsat till lantbruksbranschen specificerad till dikor. Detta ledde till att huvudsakliga resurser som ledde till utvecklingen identifierades. Däremot har även denna studie identifierat att lantbrukare har olika förutsättningar vilket gjorde att även avgränsning till bransch svårt att generalisera vilka faktiska resurser som är avgörande för alla. Eftersom denna studie inte hade som mål att kunna generaliseras till fler lantbrukare är de resurserna som identifierats fortfarande aktuella till studiens syfte.

Slutsats och förslag på framtida forskning

I detta kapitel presenteras studiens slutsatser utifrån den genomförda empiriinsamling och analys. Kapitlet syftar till att besvara uppsatsens frågeställningar och uppfylla studiens syfte. Detta genom att sammanfatta de viktigaste delarna ur resultatet. Avslutningsvis lyfts även förslag till framtida forskning som uppkommit som relevant under studiens arbetsprocess.

6.1 Slutsats

Studien har som syfte att besvara två forskningsfrågor där första frågan är: Vilka faktorer uppfattar lantbrukare som avgörande för att vilja investera i nytt dikostall? De faktorer som är avgörande för lantbrukare enligt studien är främst det egna intresset för nötkreatur och utveckling av gårdens nötköttsproduktion. Ytterligare betydande roll är att gården behöver ett nytt stall då förutsättningar sedan tidigare utesluter renovering av gamla stallar. Utöver detta har gårdens förutsättningar i form av mark, maskiner, lämplig plats att bygga på, djur sedan tidigare och att djuren ger mer sysselsättning en stor påverkan för viljan att bygga nytt stall.

Andra frågeställningen är: Vilka faktorer uppfattar byggnadsrådgivare som avgörande vid nybyggnation av dikostall? De avgörande faktorer som byggnadsrådgivare uppfattar är främst inriktade mot det egna intresset och lönsamhet enligt studiens analys. Det egna intresset är även i denna frågeställning en av de främsta faktorerna. Rådgivarna anser att lantbrukare måste ha intresse och vara förändringsorienterad mot dikor för att viljan ska kunna uppstå. Ytterligare avgörande faktor som rådgivarna uppfattar det som är den ekonomiska delen. Detta innebär att lantbrukare ska ha möjlighet till stöd, kalkylerna ska gå ihop och bankerna ska bevilja banklån. Dessa faktorer är de främsta avgörande enligt Byggnads rådgivares uppfattning.

Slutligen identifierades även relevanta frågeställningar utöver studiens syfte. Detta var lantbrukare och rådgivares framtidstro på nötköttsproduktionen i Sverige i samband med rådande situation med minskad köttproduktion och höga köttpriser. Utifrån studiens empiri kan slutsatsen dras att både lantbrukare och rådgivare tror att antalet köttproducenter kommer att öka trots osäkerheter för framtiden så länge efterfrågan finns och köttpriserna inte minskar drastiskt.

6.2 Förslag på framtida forskning

Under studiens arbetsprocess har flertal förslag på framtida forskning upptäckts. Denna studie är en kvalitativ studie, vilket minskar generaliserbarheten. Därför skulle en kvantitativ studie inom området vara intressant där ett större urval utan geografisk begränsning tas med. Detta skulle leda till en mer generaliserbarhet över lantbrukare i hela Sverige. Vidare skulle ett ytterligare förslag vara att studera vidare om den minskande trenden av köttproduktion där de blir allt fler större besättningar och de småskaliga färre. Därmed skulle det varit intressant att studera vidare om de småskaliga lantbruken. Slutligen skulle en djupare analys kring ekonomin vid investering av dikostall varit intressant. Då denna studie syftar till att förstå lantbrukares beslutsprocess är det intressant att förstå mer om vilka kalkyler som genomförs och hur man ska hantera marknads kostnaderna som konstant förändras.

Referenser

- Ajzen, I. (1991) The theory of planned behavior organizational behavior and human decision process, 50, 179- 211.
- Ajzen, I. (u.å a). Attitude Towards the behavior. Tillgänglig på: <https://people.umass.edu/aizen/att.html> [Hämtad: 2026- 04- 15].
- Ajzen, I. (u.å b). Normative Beliefs. Tillgänglig på: <https://people.umass.edu/aizen/nb.html> [Hämtad: 2026- 04- 15].
- Ajzen, I. (u.å c). Control Beliefs. Tillgänglig på: <https://people.umass.edu/aizen/cb.html> [Hämtad: 2026- 04- 15].
- Ajzen, I (u.å d). Theory of planned behavior. Tillgänglig på: <https://people.umass.edu/aizen/tpb.background.html> [Hämtad: 2026- 05- 06].
- Andersson, L. & Sjunnesson, J. (2020). Höja tak: En metod att bygga om till ett nytt användningsområde? Sveriges Lantbruksuniversitet, Lantmästarprogrammet.
- Barney, J. (1991). Firm resources and sustained competitive advantage. Journal of management, 17(1), 99.120.
- Bonden i skolan. (u.å). Dikor. Tillgänglig på: <https://www.bondeniskolan.se/forelever/djur/dikor/> [Hämtad 2025-11-28].
- Bryman, A. & Bell, E. (2017). Företagsekonomiska forskningsmetoder, upplaga 3. Stockholm: Liber.
- Esbjörnsson, C. & Bertilsson, E. (2020). Unga lantbrukares attityder, normer och förvärv av lantbruksfastigheter: En enkätundersökning baserad på Theory of Planned Behaviour. Sveriges Lantbruksuniversitet, Lantmästarprogrammet.
- Finnström, R. & Jansson, A. (2013). Resursers roll för tillväxt i små och medelstora företag: Hur kan tillväxt skapas? Sveriges Lantbruksuniversitet, Ekonomikandidatprogram.

- Gård och djurhälsan. (2017). Byggnader för nötkreatur. Tillgänglig på:
<https://www.gardochdjurhalsan.se/wp-content/uploads/2018/05/byggnader.pdf> [Hämtad: 2025- 11- 28]
- Hessle, A. & Jamieson, A. (2020). Nötkött. (2:uppl.). Boxholm.
- Holmström, K. (2024). Så går det att tjäna pengar i svensk nötköttsproduktion. Tillgänglig på: <https://www.slu.se/nyheter/2024/12/sa-gar-det-att-tjana-pengar-i-svensk-notkottsproduktion/> [Hämtad 2025-11-28].
- Johansson, C., Ax, C. & Kullvén, H. (2021). Den nya ekonomistyrningen. (6 uppl.). Stockholm: Liber.
- Jordbruksverket (2025). Nötkreaturssektorns uppbyggnad: En analys av struktur och slakt i nötkreaturssektorn. Tillgänglig på: Nötkreaturssektorns uppbyggnad - En analys av struktur och slakt i nötkreaturssektorn - Jordbruksverket.se [Hämtad 2026-04-14].
- Jordbruksverket (2026). Bygg smartare stall. Tillgänglig på:
<https://jordbruksverket.se/utveckla-foretagande-panelsbygden/konkurrenskraft/bygg-smartare-stall> [Hämtad 2026-05-21].
- Lincon, Y. S. & Guba, E. (1985): Naturalistic Inquiry. Beverly Hills, CA: Sage.
- Länsstyrelsen (2026) Djurstallar. Tillgänglig på:
<https://www.lansstyrelsen.se/vastra-gotaland/natur-och-landsbygd/information-till-verksamhet-pa-landsbygden/djurstallar.html> [Hämtad 2026-05-26].
- Nord, G. (2023). Terminshandel i en volatil marknad. Sveriges Lantbruksuniversitet. Agronomprogrammet-ekonomi.
- Olsson, M. (2008). Bygga om till och för dikor. Sveriges Lantbruksuniversitet. Lantmästarprogrammet.
- Skärberg, E. & Sundström, L. (2017). Lönsamhetsanalys av maskininvestering på virkesmaterial. Sveriges Lantbruksuniversitet. Jägmästarprogrammet.
- Sparbanken i Enköping. (u.å). Lantbruksrådgivare. Tillgänglig på:
<https://www.sparbankenenkoping.se/foretag/verksamhet/skog-och-lantbruk/lantbruksradgivare.html> [Hämtad 2026-05-12].

Wernerfelt, B. (1984). A resource Based view of the firm. *Strategic Management Journal*, 5(2), 171-180.

Populärvetenskaplig sammanfattning

Antalet svenska dikoproducenter har under de senaste åren minskat i antal men ökat i storlek vilket innebär nybyggnation av stallar. Att bygga nytt för dikor innebär en stor investering där det finns omfattande regler kring hur djuren ska hållas. Stallarna behöver byggas så att de följer reglerna men även vara rationella och anpassade efter gårdens förutsättningar. Det finns flera olika sätt man kan bygga stallarna på. Eftersom detta är en komplex investering tar en del lantbrukare hjälp av byggnadsrådgivare.

Studien är inriktad mot dikor på grund av den rådande bristen av nötkött samt på grund av kunskapsluckorna som finns av stall. Studien bidrar med en förståelse över lantbrukares vilja att bygga nytt dikostall. Studien bidrar även med förståelse av vilka faktorer som är avgörande för att lantbrukare ska bygga nytt.

Studiens syfte är att undersöka vilka faktorer som är avgörande för att lantbrukare ska vilja investera i ett nytt dikostall. Studien är en kvalitativ fallstudie med semistrukturerade intervjuer av både lantbrukare och byggnadsrådgivare. Detta för att få en mer övergripande bild där lantbrukare i detalj förklarar deras process mot nytt stall samt rådgivarnas helhetsperspektiv. Målet med studien är att förklara vilka faktorer uppfattar lantbrukare som avgörande för att vilja investera i nytt dikostall och vilka faktorer uppfattar byggnadsrådgivare som avgörande för att lantbrukare ska bygga nytt dikostall.

Studiens resultat visar att flera olika faktorer påverkar lantbrukarens vilja att investera i nytt dikostall. Den mest avgörande faktorerna som studien kommer fram till är lantbrukarens personliga intresse för dikoproduktion och intresse att utveckla gården genom dikor. Lantbrukarnas resurser var till viss del avgörande för viljan att utföra investeringar. Detta är resurser i form av mark, maskiner och befintlig verksamhet av nötkreatur. Ytterligare avgörande faktor för att investeringen ska genomföras är ekonomin enligt studiens resultat. Ekonomi i form av bidrag, banklån och lönsamhet är avgörande för att bygget ska gå genom. Andra faktorer som är avgörande enligt studiens resultat är den ekonomiska påverkan.

Studien kommer fram till att lantbrukarens osäkerhet kring framtiden minimeras genom flexibla stall där byggnationen kan användas till fler verksamhetsgrenar än dikor. Sammanfattningsvis visar studien på att en kombination av personliga drivkrafter, lantbrukarens förutsättningar i form av resurser samt ekonomiska förutsättningar är de avgörande faktorerna för att lantbrukare ska vilja investera i nytt dikostall.

Bilaga 1

Intervjufrågor byggnadsrådgivare:

1. Vad är din roll som företagsrådgivare och hur länge har du arbetat med företagsrådgivning?
2. Hur långt sträcker sig din kundbas geografiskt
3. Hur ser du på den nuvarande situationen och lönsamheten inom svensk nötköttsproduktion generellt?
4. Hur upplever du intresset bland lantbrukare för att bygga dikostall i dag
5. Har du sett någon förändring över tid i viljan att investera i köttproduktion? Vad driver den förändringen?
6. Vilken typ av inhysningssystem är av mest intresse från kunder?
7. Vilka faktorer uppfattar lantbrukare som avgörande för att vilja investera i nytt dikostall?
8. Vilka är de avgörande faktorerna för att motivera investeringen
9. Vilka faktorer gör att en lantbrukare inte vill bygga?
10. Vilka är de största praktiska hindren?
11. Vilka ekonomiska kalkyler tas fram?
12. Påverkar marknadspriset? Hur i så fall?
13. Ser du en trend att lantbrukare vill bygga för dikor med de rådande priserna?
14. Hur ser det ut för gårdar utan förutsättningar för djurhållning sedan innan och byggnader som kan byggas om, kan det generera positivt resultat ändå?
15. Hur stort inflytande anser du att grannarna har på en nyinvestering, dvs att man vill göra som grannarna?
16. Hur påverkar nationella riktlinjer och regelverk?
17. Vilken grad påverkar rådgivare beslutet?
18. Hur stor betydelse har lantbrukarens förutsättningar och resurser på valet?
19. Vad anser du är lantbrukarens attityd till att bygga nytt stall?
20. Tror du att antalet nya stall kommer öka med den rådande bristen idag och marknadspriset?

Bilaga 2

Intervjufrågor - Lantbrukare

1. Hur ser er besättning ut?
2. Varför valde ni att bygga nytt?
3. Hur kommer det sig att ni byggde som ni gjorde?
4. Hade ni ett annat stall innan med dikor?
5. Vilka var de främst avgörande faktorerna till att ni byggde nytt?
6. Vilka faktorer skulle göra att ni inte skulle bygga ett nytt stall?
7. Vilka resurser hade ni innan som gjorde investeringen möjlig?
8. Har andra faktorer påverkat som grannar och rådgivare?
9. Har det gått ihop ekonomiskt?
10. Hur mycket har köttpriserna påverkat er över åren?
11. Skulle ni gjort om investeringen idag?
12. Hade ni byggt på ett annat sätt idag?
13. Hur gick era tankar kring framtida osäkerheter?
14. Var det svårt att genomföra nybyggnation?
15. Hur ser du på den rådande köttbristen?

Publicering och arkivering

Godkända självständiga arbeten (examensarbeten) vid SLU kan publiceras elektroniskt. Som student äger du upphovsrätten till ditt arbete och behöver i sådana fall godkänna publiceringen. I samband med att du godkänner publicering kommer SLU även att behandla dina personuppgifter (namn) för att göra arbetet sökbart på internet. Du kan närsomhelst återkalla ditt godkännande genom att kontakta biblioteket.

Även om du väljer att inte publicera arbetet eller återkallar ditt godkännande så kommer det arkiveras digitalt enligt arkivlagstiftningen.

Du hittar länkar till SLU:s publiceringsavtal och SLU:s behandling av personuppgifter och dina rättigheter på den här sidan:

- <https://libanswers.slu.se/sv/faq/228316>

Alla författare till arbetet måste kryssa i sitt godkännande. Ta bort eller lägg till rader beroende på antalet författare. Ta bort den här texten när den inte längre behövs.

JA, jag, Alexandra Paus har läst och godkänner avtalet för publicering samt den personuppgiftsbehandling som sker i samband med detta

JA, jag, Amelie Kinch har läst och godkänner avtalet för publicering samt den personuppgiftsbehandling som sker i samband med detta

NEJ, jag/vi ger inte min/vår tillåtelse till att publicera fulltexten av föreliggande arbete. Arbetet laddas dock upp för arkivering och metadata och sammanfattning blir synliga och sökbara.